

Justus Kivimäki: EMPOWERING YOUNG PEOPLE: Vantaan Namikan toiminta synnyttää sosiaalista pääomaa – Vantaan 40v -juhla-artikkeli

Sosiaalinen pääoma on yksi viime vuosikymmenen lopun ja tämän vuosikymmenen alun yhteiskunta- ja yritystieteiden muotiteemoista ja nojaa Robert Putnamin bestselleriin, jossa Putnam (2000) haikailee amerikkalaisen yhteisöllisyyden hyviä aikoja ja mikseivät he keilaa enää yhdessä (Julkunen 2007, 44). Miten kansalaisesta tulee aktiivinen? Yhteiskunnan edun mukaista on, että sen jäsenet, kansalaiset, voivat hyvin, ovat aktiivisia, löytävät paikkansa yhteiskunnassa, kouluttautuvat, tekevät mielekästä työtä ja saavat henkistä ja sosiaalista pääomaa monin eri tavoin. Oman paikkansa löytäminen, sosiaalisten verkostojen luominen, terveelliset elämäntavat, vaikuttaminen, hyvät harrastukset, verkostoituminen ja ihmissuhteet ovat osana hyvän kansalaisen luomisessa, jossa lopputuloksena on kehittyvä yhteiskunta, jossa on onnellisia veronmaksajia. Yksi yhteiskuntamme 3. sektorin vaikuttaja on yhdistykset. Tarkastelen muutamasta näkökulmasta Nuorten Miesten Kristillisen Yhdistyksen (NMKY) kansalaista aktivoivaa merkitystä, jossa avainalueita ovat aktiiviseen kansalaisuuteen, monikulttuurisuuteen, elinikäiseen oppimiseen ja sosiaaliseen pääomaan liittyvät ilmiöt. Vantaan NMKY on 2000-luvulla tehnyt monipuolista isä-lapsi- ja isä-poika –toimintaa, jossa on etsitty perheitä tukevia elementtejä arjen rakennusaineiksi.

Isä-poika –leirin suunnittelu oli juuri alkanut. Paikkana Tontunniemen leirikeskus Asikkalassa. Joukko isiä kokoontui miettimään kivaa viikonloppua äijämeiningillä eli leppoissa ilamapiirissä suunniteltua erähenkistä isä-poika –seikkailua. Listattiin asioita mistä isät pitävät ja listattiin asioita, joista arveltiin, että omat pojat pitävät. Isien listaa ja poikien listaa yhdisteltiin – löydettiin toteuttamiskelpoisia asioita: pilkkiminen, ammunta, hyvä ruoka, sauna, avanto, tehdään hommat talkoilla, takkatuli, ½-joukkuelletta, luonteva hartaushetki, äidit jää kotiin ja joku yllätys. Nämä kaikki toteutuivatkin ja muistoihin jäi paljon muutakin kuin parikymmentä ahventa, pohjaanpalanut kattila ja käyttämätön purjejäkelkka. Saimme kipinän jostain oleellisesta: hyvää aikaa isille oman pojan kanssa porukalla. Syntyi luovuttamattomia ajatuksia ja toimintaperiaatteita.

Aktiivinen kansalaisuus

Psykyen ja minuuden sosiaalista muotoutumista kehittänyt kulttuurihistoriallisen psykologian uranuurtaja Lev S. Vygotski oli sitä mieltä, että ihmisen psyyke on lähtökohdiltaan sosiaalinen ja kehittyy vuorovaikutuksessa sosiaalisen ympäristön kanssa (Hänninen ym. 2001, 85). Vygotskin ajattelussa oleellista oli Jarvisin ym. mukaan (Jarvis ym. 2003, 38) myös se, että pelkkä sanojen ymmärtäminen ei riitä – on myös ymmärrettävä ajatukset. ”Minkä lapsi osaa tänään tehdä yhteistyössä, hän osaa huomenna tehdä yksin”, on yksi Vygotskin perusajatuksista (Hänninen ym. 2001, 92).

Jarvis nostaa esille Vygotskin teoriaan hyvin sopivan käsitteen sanattomista teorioista (‘tacit theories’), mikä voisi olla Vygotskin perusnäköyksiä ajatellen parhaimpia elinikäisen oppimisen tukipylväitä (Jarvis ym. 2003, 142). Vygotskin ajattelussa ”ulkoa sisään” –periaate (sanaa opitaan ensin käyttämään puheessa ja sitten vasta ymmärtämään sen merkitys) antaa paljon viitettä aktiivinen kansalainen –käsitteen pohjaksi. Aktiivista kansalaisuutta ei opita koulunpenkillä. Aktiivinen kansalaisuus syntyy käytännön osallistumisen ja harrastamisen kautta. Käytäntö on paras

opettaja. Siksi ihmisten tulee sitoutua esimerkiksi tässä tapauksessa jonkun yhdistyksen toimintaan ja ryhtyä toimimaan. Sitä kautta jalostuvat aktiivisen kansalaisuuden taidot, aste asteelta. Toiminta on siinä mielessä palkitsevaa, että olemalla mukana, osallistumalla ja vaikuttamalla oppii aina uutta. Näin aktiivisena kansalaisena kasvaminen on elinikäisen oppimisen yksi voimaannuttavimmista ilmentymistä.

Ihminen voi olla yksilönä monella tavalla hyvin aktiivinen. Hän voi harrastaa liikuntaa tai käydä harrastuspiirissä. Kyseessä ei ole tällöin ihmisen aktiivisuus kansalaisena, joka edellyttää ainakin jossain määrin yhteisöllisyyttä, sosiaalisuutta, yleiseen ja yhteiseen hyvään pyrkimystä. Aktiivisesta kansalaisuudesta on kyse esimerkiksi silloin, kun ihminen toimii kansalaisjärjestössä, kunnallisessa luottamustehtävässä, kun hän tekee kuluttajana valintoja tai vaikuttaa poliittisesti tai kun hän toimii aktiivisena työelämässä. Määriteltiin aktiivinen kansalaisuus miten tahansa, suomalaiset ovat ilmeisen aktiivisia kansalaisina ja ainakin yhdistyksiä maassamme on kiitettävästi.

Peter Jarvis (2008) pohtii, miten kansalaisuuden käsitteen ja sisällön muuttuminen vaikuttaa – tai miten sen pitäisi vaikuttaa – siihen, mitä elinikäisellä oppimisella tarkoitetaan ja tavoitellaan. Jarvisin mukaan aktiivinen kansalaisuus on kykyä toimia monimutkaisessa, globalisoituneessa yhteiskunnassa. Tämä vaatii sekä taitoja että tietoja laajasti ymmärrettyinä. Tieto ei ole vain tietämistä; se on myös kykyä toteuttaa ja viedä asioita eteenpäin. Tieto on prosessien osaamista. Lisäksi kansalainen tarvitsee käytännön taitoja, joilla arki pysyy hallinnassa. Tieto ei kuitenkaan automaattisesti johda tekoihin eli kansalaisuuden aktiiviseen toteuttamiseen. Teot edellyttävät motivaatiota, ja motivaatio syntyy tunteiden, arvojen ja asenteiden pohjalta. Jarvisin mukaan kansalaisuuden tietoja ja taitoja voi opiskella systemaattisesti, mutta myös tekemisen kautta, sosiaalisessa kanssakäymisessä. Myös elämäkokemukset jättävät ihmiseen jälkiä, jotka synnyttävät halun elää ja toimia aktiivisena kansalaisena. Näin mielestäni lapsi voisi kopioida isän mallia osallistumisesta esimerkiksi yhdistystoimintaan, joka tuo elämään aktiivisuutta, ystäviä ja harrastuselämyksiä. Toinen isä taas saa hyvää mallia aktiivikansalaisuudesta toiselta isältä ja rohkaistuu ottamaan tärkeitä askeleita kohti aktiivisuutta. Näin yhteiskunnan yksiköt, perheet, voimaantuvat ja aktivoituvat ja tukevat toinen toisiaan aktiivisuuden synnyttämisessä. Ihmissuhteet ja virkeä yhteisöidentiteetti voisivat olla myös lifelong learning –asenteen voimistaja. Yhteiskunnan näkökulmasta isän ja isän roolin politisoituminen voisi olla tuomassa sen näkökulman, että jos perhedynamiikassa isä (tai isä ja lapsi yhdessä) vahvistuu, niin samalla yhteiskunnan yksi toimintayksikkö vahvistuu ja samalla vahvistuu koko yhteiskunta, sillä yhden yksikön hyvä esimerkki vahvistaa toista yksikköä ja päinvastoin! John Field (2005, 1) toteaaakin kuinka 1990 –luvulla alkanut oppivan yhteiskunnan, sosiaalisen pääoman ja elinikäisen oppimisen esiintulo on mahdollistanut aikuisten paremman opiskelumahdollisuuden ja ymmärryksen oppimisen tuomasta pääomasta koko elämän aikana.

Aktiivinen kansalaisuus ja yhdistystoiminta

Ymmärsimme, että hyvä aika saa merkityksen, kun isä ja poika yhdessä kokevat tärkeitä hetkiä. Niihin hetkiin on nähty vaivaa, liitymme muihin ja muistelemme niitä pitkään. Hyvää aikaa on se, kun näen toisen isän käyvän samoja asioita läpi kuin itse – samoin kun näen oman pojan saavan huomiota toiselta isältä tai hänen pojaltaan. Toinen toistemme kannustaminen ja tsemppaaminen on ensimmäisestä leiristä alkaen ollut ykkösjuuttu!

Toiminnallinen kansalaisuus ilmenee ihmisten erilaisina aktiviteetteina yhdistyksissä, yhteisöissä, kansalaisopiston piireissä ja seurakunnissa. Tällä on pitkät historialliset juuret, ja se on edelleen vahva aktiivisen kansalaisuuden ilmenemismuoto. Tässä ihminen haluaa ennen muuta osallistua, toimia vapaaehtoisena ja myötävaikuttaa henkilökohtaisella, konkreettisella panoksella itselle tai muille tärkeiden asioiden hyväksi. Toiminnallinen kansalaisuus ilmentää ihmisten yleistä aktiivisuutta, mutta usein myös vastuullisuutta ja sitoutumista omaa yhteisöä kohtaan.

Vantaan NMKY:n isä-lapsi –toiminta on selkeästi toiminnallista aktiivikansalaisuutta. Siinä isä etsii hyvää aikaa lastensa kanssa ja samalla tutustuu muihin isiin ja erilaisiin harrastuksiin. toiminta myös aktivoi puuhaamiseen, asioiden järjestämiseen, sopimiseen, huolehtimiseen, vastuullisuuteen ja sitoutumiseen. Vastaavaa mahdollistaa seurakuntien diakonia- ja nuorisotyö. Keskinäisapu, vertaistuki ja muut sosiaalisen auttamisen muodot perustuvat nekin ihmisten omakohtaiseen sitoutumiseen.

Toiminnan vaativimpia huudahduksia on ollut ”isä, kato!” Jotta siihen tässä ja nyt –hetkeen, jossa on paljon läsnäoloa, on pitänyt käydä pitkä tie: kiinnostua leiristä, tehdä päätös lähteä leirille, todella lähteä leirille, mennä mukaan leirin ilmapiiriin aktiivisesti, olla läsnä poikansa hetkissä ja kuulla se ilo ja riemu, mikä sisältyy tuohon huudahdukseen.

Jouko Huttunen (1990, 173–189) tutki puolestaan 1990-luvun alussa poikien (n=179) samastumista isiinsä (n=113) havaiten, miten poika samastuu isän maskuliinisuuteen, ei niinkään isän feminiiniseen puoleen. Tutkimuksen mukaan mitä enemmän isä vietti poikansa kanssa aikaa, sitä todennäköisemmin poika samastui isänsä maskuliinisuuteen. Huttunen havaitsi myös, että oma isä ei aina välttämättä ole samastumisen kohde, sillä poika voi myös ottaa mallia myös jostain muusta lähipiirinsä miehestä. Näin Huttunen avasi silmiä erityisesti sosiaalisen isyyden merkityksellisyydelle.

Iskulauseina käyttämämme ”äidille vapaa viikonloppu” on ollut tervetullut ajatus siksi, että jotkut äidit oikeasti ovat olleet helpottuneita kun miesväki on poissa jaloista, ja jostain syystä useassa leiri-ilmoittautumisessa juuri äiti on ollut aktiivisena. Ensimmäinen on ollut äitiä ikävä, mutta kohta onkin

jo huomattu, että isien ja poikien talkooruoka tuntui vähän sotkuisemmassakin keittiössä maistuvan erityisen hyvältä.

Toiminnallisessa kansalaisuudessa ratkaisevaa on ihmisten henkilökohtainen panos ja sitoutuminen. Ihminen ilmaisee valmiutensa toimia omalla henkilökohtaisella panoksellaan yhteiseksi hyväksi siinä kontekstissa, jonka toimintaan hän lähtee mukaan. Kyse on omakohtaisesta valinnasta, ei ulkopuolisesta pakosta tai velvoitteesta. Ihminen käyttää toimijana osaamistaan ja aikaansa yhteisen asian hyväksi. Tällaisen toiminnan hyöty koituu aina tavalla tai toisella muiden ihmisten tai erilaisten yhteisöjen ja sosiaalisten verkostojen hyväksi. Näin esimerkiksi yhdistys (Vantaan NMKY) hyötyy ja voimistuu aktiivisten osallistujien myötä. Aktiivikansalainen aktivoi myös yhdistystä joka rikastuu uudesta ja innokkaasta jäsenestään, joka on samalla potentiaalinen uusien jäsenten hankkija omalla esimerkillään kävelevänä mainoksena. Samalla kertaa oppivat sekä osallistuja että yhdistys ja oppiva organisaatio on aktiivikansalaistensa ansiosta hyvä esimerkki muille yhdistyksille ja päivittäin!

Elinikäinen oppiminen

Yksi mielenkiintoisista kokonaisuuksista on elinikäinen oppiminen, joka voidaan nähdä sekä yksilön että koulutusjärjestelmän näkökulmista. Yksilön näkökulmasta se kuvaa koko elämänkaaren pituista oppimisprosessia; koulutusjärjestelmän näkökulmasta katsottaessa mukaan tulevat myös muut koulutuksen tarjoajat kuin koululaitos, kuten työpaikat. (Jarvis, 2004, 65.) Oppimista kuvaillaankin monin eri termein. Puhutaan informaalista oppimisesta, satunnaisoppimisesta, työssäoppimisesta, arkipäiväoppimisestä, nonformaalista oppimisesta, työssä oppimisesta ja työstä oppimisympäristönä. Voisikohan yhdistysoppiminen tai kansalaisoppiminen tai kansalaisaktiivisuusoppiminen olla tulevaisuuden tutkimustermi?

Minkä lapsena oppii...

Jos löydän isänä edes joskus yhteistä hyvää aikaa lapseni kanssa, voi se olla moninkertainen tuottava sijoitus paitsi omassa vanhemmuudessa niin myös lasten omissa valinnoissa kun he ovat vanhempia. Sitoutuminen, vastuunkanto, vaivannäkö, ajan antaminen toiselle – asioita, jotka ovat vahvoja perusrakenteita Vantaan NMKY:n isä-lapsi –toiminnassa. Eikä vähäisimpänä se, että saamme kulkea kappaleen matkaa myös toisten isien elämänstoorin vierellä.

Vahvan muiston jätti erään leirin isien yösauna, jossa oli myös ”leirivaari” mukana. Kuulimme isoisa –tasoista näkökulmaa elämästä ja isovanhemmudesta saunan lauteilla kolmen sukupolven aikajanalla. Siinä pienten lasten isä huomasi olevansa vielä isyyden alkutaipaleella.

Aikuisen oppiminen on varmastikin suhteellinen käsite riippuen siitä, mistä näkökulmasta tai tieteen alalta sitä tarkastellaan. Aktiivinen yhdistys on oppimisympäristönä monitahoinen, eikä oppiminen pelkisty ainoastaan toiminnan varsinaiseen sisältöön, vaan Fieldin (2005,10) mukaan sosiaalisen kontekstin mukana seuraavat vuorovaikutussuhteet, perinteet, arvot ja oma tulkinta omasta elämänhistoriasta käsin. Myös itse harrastuksen tekemisen tila tuo monia oppimisen tarpeita. Elinikäiseen oppimiseen liittyy myös paljon hiljaisen eli sanattoman tiedon alueita. Jokaisella työssäni tapahtuvalla toiminnalla on kaksi ulottuvuutta. Michael Polanyin mukaan toisaalta on tieto työstäni, joka on tarkastelun tai toiminnan kohteena eli kohdistunut tieto (focal knowledge), ja toisaalta näkymätön ja sanoittamaton tieto siitä, eli hiljainen tieto (tacit knowledge). Nämä ovat toisiaan täydentäviä. Jarvis ottaa esille kirjassaan Gilbert Rylen käsiteparin ”knowing that (what)” ja ”knowing how”. Nämä ovat hänen mukaansa aina yhdessä läsnä eli kumpaakaan ei ole olemassa ilman toista. Hiljainen tieto kehittyy kokemuksen kautta. (Jarvis 2004, 283, 283.) Väärin opittujen asioiden tai oman persoonan kautta väärään tai ainakin ei-toivottuun suuntaan kehittyneiden tapojen oikaiseminen haluttuun suuntaan voi välillä olla mahdotonta tai ainakin vaikeaa.

Työssä oppiminen Vantaan NMKY:ssä ja sen mahdollistaminen ja ohjaaminen haastaa myös yhdistysammattilaisia jatkuvaan oppimiseen. Ei voi opettaa, jos ei ole opetettavaa tai jos ei tiedä mitä ja miksi opettaa. Aktiivikansalaisuuden oppimista lisäävät erilaiset ohjaajakoulutukset, kurssit, yhdistystoiminnan tilaisuudet, harrastekohtaiset koulutukset ja pienpiiritoiminta. On olemassa nykyisiä innovatiivisia käytäntöjä (ja tutkimusta tukee) luoda dynaamisia aikuisten oppimisympäristöjä toiminnallisissa yhteyksissä. Dynaamiset kontekstuaalisen oppimisen asetukset sisältävät useita uusia malleja vuorovaikutteisen oppimisen alueella; hyödyntäen erilaisia kokemuksellisia oppimiskäsityksiä ja oppijan sitoutumista ja ymmärrystä oppimisesta sekä yksilön ja ryhmän tasolla (Jarvis 2008). Työpaikat ovatkin ajoissa lähteneet kehittämään omaa henkilöstöresurssien ohjelmaansa (HRD), jossa kehitetään persoonallista ja työorientoitunutta koulutusta (Jarvis 2004, 55,56). Työssä oppiminen, työssäoppiminen ja mentorointi ovat tämän alueen kehitystä. Oppisopimuskoulutuksen kehittyminen luo hyvän mallin yhdistyksissä tapahtuvaan oppimiseen kun on tarkoitus opetella uutta ammattia. Hyvin usein kyse on juuri aikuisen kouluttautumisesta oppisopimusjärjestelmän kautta, vaikka Jarvisen mukaan osallistuminen aikuiskoulutukseen tapahtuu usein vapaa-ajalla. Aikuiskoulutuksen sisältö ei silti välttämättä ole vain olemassa olevien tietojen ja taitojen laajentamista, luovuuteen, liikuntaan tai yhdistyksen asioihin liittyvien taitojen lisäämistä. Aikuisopiskelu ei poissulje mitään oppimisen muotoa, vaikka siihen usein osallistutaankin oppimisen ilosta eikä ammatillisista lähtökohdista. (Jarvis, 2004, 44.)

Aktiivikansalaisuuden yksi aktivaattori onkin koulutusmahdollisuuksien tarjonta yhdistyksen toimintakulttuurissa. Jollekin voi olla lyhyempi matka yhdistyksen seniori-atk –kurssilta tietotekniikan opintoihin avoimessa yliopistossa kuin suoraan koulun penkiltä. Jarvisen laajana linjana on se, että oppimista koskevista näkemyksistä on viime aikoina tapahtunut selvä painopisteen siirtyminen formaalisesta koulutuksesta erilaisiin informaalisiin oppimisympäristöihin. Oppiminen on perinteisesti koulutusta, opettamista, tietojen omaksumista tai mieleen palauttamista. Jarvis korostaa kaikkien elämäntilanteiden olevan potentiaalisia oppimistilanteita. Oppiminen liitetäänkin erilaisiin informaalisiin toimintatilanteisiin, joissa oppiminen voi tapahtua kaiken muun toiminnan ohella. Tällaiselle arkipäivään sisältyvälle oppimiselle on tyypillistä tilannekohtaisuus,

satunnaisuus ja omien virheiden kautta oppiminen. Ihmiset eivät aina edes osaa kertoa, mitä he ovat eri tilanteissa oppineet. Toisaalta eivät myös osaa kertoa mitä ovat eri tilanteissa tulleet opettaneiksi ja kenelle! (Jarvis 2004, 108,139,140,163.) Näin esimerkiksi juuri yhdistystoiminta nousee arvokkaaksi oppimisen kentäksi, joka synnyttäneee aktiivikansalaisessa halua oman oppimisen kehittämiseen.

Sosiaalinen pääoma

John Fieldin (2003,1) mukaan sosiaalisen pääoman käsite on voimakkaasti kasvusuunnassa, eikä vähiten esillä politiikassa ja mediassa. Hänen (2003,2) mukaansa ihmisten sosiaalisilla verkostoilla todella on merkityksensä. ”*It’s not what you know counts, but who you know*” on hänen (2003,44) mukaansa kliseisenäkin toisten auttamisen ja yhteisöllisyyden peruslausahduksia. Hänen mukaansa ihmisten verkostot tulisikin nähdä osana laajempaa suhteiden kenttää, joka lujittaa sosiaalista yhteyttä. Toisaalta kielteisetkin vaikutukset, kuten lahjukset, ovat todellisuutta puhuttaessa sosiaalisen pääoman kentästä, samoin kuin ”pimeän puolen” aktivoitumiset rotusyrjintään, mellakointiin, terrorismiin tai vaikka netissä tapahtuvaan syrjintään liittyen.

Tutkimusten mukaan sosiaalinen pääoma (toisiin turvautuminen) synnyttää terveellisempiä, onnellisempi ja hyvinvoivia kansalaisia, joiden lapset ovat menestyvämpiä. Fieldin mukaan myös Putnam (2000) on osoittanut sosiaalisen pääoman (sosiaaliset verkosto) vähentävän stressiä, vahvistavan terveellisiä tapoja, todennut vuorovaikutuksen stimuloivan kehon immuunijärjestelmää ja aktivoivan terveydestään huolehtimiseen (Field 2003, 45, 58). Putnamilaisessa perinteessä sosiaalinen pääoma koostuu moraalisisista velvoitteista, verkostoista ja luottamuksesta ja merkitsee ennen kaikkea yhteisön toimivuutta ja kiinteyttä (Field 2005,6; Julkunen 2007, 44). Fieldin (2005,6) mukaan sosiaaliseen pääomaan Putnamilla sisältyy myös eri lähteet, kuten kulttuuri- ja talouspääoma.

EMPOWERING YOUNG PEOPLE

Nykyajan tutkimustermistön sana ”voimaantuminen” on avaava, sillä sisäinen voiman tunne on yksi avain coping –elämän työkalupakissa. Voimaantumiseen liittyy useimmiten myös sosiaalinen puoli, vaikka ihminen löytää parhaiten vain itse omat voimavaransa. Voimaantuminen tapahtuu luontevimmin kontekstissa, jossa ihminen kokee esimerkiksi ilmapiirin turvalliseksi, itsensä hyväksytyksi ja asemansa tasa-arvoiseksi. Näin useimmiten juuri yhdistystoiminnassa tapahtuu. Voimaantuminen on henkilökohtainen ja sosiaalinen prosessi, joka on siis sekä yksilön, organisaation että yhteiskunnan primääritavoite, ja tie negatiivisesta positiiviseen hyvinvointiin on

välttämätön: ihminen ei enää halua olla pelkkä pelinappula manipuloinnin markkinoilla. (Giddens 2007, 82, 103, 106, 107).

Toinen coping-elämän keskellä elävälle ihmiselle osuva termi on ”valtauttaminen”. Onnismaa kuvaakin osuvasti: ”Kun henkilö valtautuu, hän ikään kuin *valtuutetaan* oman elämänsä valtiaaksi” (Onnismaa 2007, 155,156). Ajatus ihmisestä oman elämänsä valtiaana ja hallitsijana lienee tavoiteltu olotila ja riskien kasvun vähentäjä yhteiskunnassa. Yhdistystoiminnassa voimaantunut, valtautettu ja itseohjautuva aktiivikansalainen onkin jo aika superihmiseltä kuulostava, mutta jos joku osio näistä on totta tai kaikesta edes vähän, voitaneen todeta, että tavoite aktiivisemmasta kansalaisesta on toteutunut ja yhteiskunnan pitää huomioida yhdistystoiminnan hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa lisäävä ominaisuus, joka on osaltaan merkittävä pääoma koko valtiolle.

Giddensin mukaan tulisikin puhua positiivisen hyvinvoinnin yhteiskunnasta hyvinvointiyhteiskunnan sijaan, jossa valtio on keskeisessä, muttei dominoivassa roolissa. Perinteisesti hyvinvointisysteemin tulisi siirtää riskit yksilöstä valtiolle. Valtio on etupäässä sosiaalinen sijoitus ja säätelevä elin, ja onkin parempi puhua turvavaltiosta positiivisen hyvinvoinnin yhteiskunnassa. (Giddens 2007, 97.)

Minkälainen syli turvavaltiolla sitten on, jos lama-ajan ahdistava yksilön puristusote on liian kova – vaikka työpaikka ja siinä hyvinvointi olisikin kunnossa? Jatkuva työpaikan menetyksen pelko, palkan riittämättömyys ja kaiken osaamisen mitättömyys yllättäen vaihtuvilla työmarkkinoilla on ahdistavaa, puhumattakaan työttömyyden, vakavan sairauden tai asunnottomuuden tuomasta pahoinvoinnista. Siinä tilassa voi kuitenkin särön kautta alkaa uutta ja miksei juuri yhdistys- ja seuratoiminta voisi olla yksi merkittävä tukijärjestelmä.

Monikulttuurisuus ja syrjäytyminen

Syrjäytymisen ehkäisyyn on etsitty työvälineitä. NMKY-liike on tunnettu mm. liikuntapainotteisuudestaan. On tunnettu tosiasia, että urheilu on kautta maailman toiminut sellaisena tekijänä, jonka avulla on noustu olosuhteiden yläpuolelle. Se toimii syrjäytymisen ehkäisijänä yhtä lailla Brasilian slummeissa kuin Hakunilan lähiöissä. Liikunta voi tarjota monelle esim. koulussa itsetuntonsa menettäneelle oppilaalle väylän oman minä kuvan parantamiseen ja onnistumisten kokemusten saamiseen. Samalla urheilun sosiaalinen puoli antaa kokemuksen kuulumisesta johonkin ja antaa mahdollisuuden sosiaalisten taitojen harjoittamiselle. Harjoittelu, säännöt, voitot ja tappiot ovat loistavaa valmennusta elämää varten yleensäkin. Yksi tärkeä eteenpäin menemisen mahdollisuus on löytää tukihenkilö, joka opastaa eteenpäin ja tukee elämän valinnoissa.

Juuri urheilutoiminta on Vantaan NMKY:ssä monikulttuurisuuteen liittyvässä yhdistystoiminnassa ollut se kansalaisaktiivisuuteen liittyvä elementti. Monikulttuuriset jäsenet ovat integroituneet muihin luontevasti ja löytäneet yhteisiä harrastamisen paikkoja. Vaikka monikulttuurisuus ei luonnollisestikaan ole synonyymi syrjäytymiselle on kuitenkin tosiasia, että moni toisesta kulttuurista yhdistyksen toimialueelle saapuva on vailla verkostoa, joka tukisi aktiivista kansalaisuutta.

Sorrettujen pedagogiikkaa varmasti voi soveltaa suomalaisessakin yhteiskunnassa monilla alueilla. Arkkipiispan julistus Suomen luterilaisen kirkon mahdollisuudesta ryhtyä kansalaistottelemattomuuteen ihmisoikeuksien puolesta on yksi tuore esimerkki. Se on kotimaahamme sovellettua luterilaista vapautuksen teologiaa parhaimmillaan. Syrjäytyneitä yksilöitä ja ryhmiä varmasti löytyy meiltäkin, vaikkei vallankumouksiin ole aihetta. Jukka Hankamäen mukaan (2003, 20) syrjäytymisen käsite on kulunut ja on osa individualisaatiota ja omaa kristillisen ”synti” –käsitteen ominaisuuksia. Työnantajani NMKY toimii paljon syrjäytyneiden ja syrjäytyvien parissa, miten termi sitten määritelläänkään eri tieteenaloilla. Tämä tuo yhdistyksen vuorovaikutussuhteisiin vahvan suvaitsevaisuuden leiman. Eettisesti ehkä arveluttavaakin on joutua aina olemaan suvaitsevainen yli oman vakaumuksensa, tasa-arvoymmärryksensä tai vuorovaikutustapansa. Tähän voi törmätä työssämme maahanmuuttajien, päihdeväärinkäyttäjien, väkivaltakotien lasten tai vaikkapa kilpaurheilun vääristymien kohdalla. Suomen perustuslaki (1999/731) kieltää syrjinnän. Lakia voidaan viedä hyvin pitkälle tulkinnoissa, ja se asettanee mielenkiintoisia tilanteita itse arkityöympäristössä. NMKY:n perustoiminnassa törmää ainakin uskonnon ja vakaumuksen näkökulmiin, ohjaaja- ja vapaaehtoistoimijoiden rekrytoinnin yhteydessä taas sukupuolen, iän, terveydentilan ja seksuaalisuuden näkökulmiin. Järjestömme nimi ohjaa ajatukset vain nuorten miesten maailmaan, mutta käytännössä yhdistystoiminta on avointa molemmille sukupuolille johtokuntaa myöten, toisin kuin sisarjärjestömme NNKY, jossa toiminta on pelkästään naisille. Mikäli Freiren sorrettujen pedagogiikkaa sovellettaisiin meilläkin tavalliseen arkiseen kenttätööhön, tulisi meidän löytää tietoisuuden herättämistä ja puuttua kriittisesti todellisuuteen (Freire 2005, 87) ja siten tuoda rohkeasti muutosta. Miten sitten yhdistystoimintamme voisi synnyttää aktiivisia kansalaisia monikulttuuristen parissa, on varmasti asia, jossa pienikin liikahdus on onnistumisen kokemus. Mahdollinen toisen kulttuurin identiteetti voi sekoittaa näkökulman kansalaisuuteen, mutta sen sijaan sosiaalista pääomaa kaiketi saadaan siitä riippumatta. Fieldin (2008,4) mukaan sosiaaliset suhteet ovat tärkeitä oppimisen kyvyssä. Siksi monikulttuurinen yhdistysympäristö voi tarjota mielekkään elämän-, kulttuurin-, kansalaisuuden- ja sosiaalisen pääoman oppimisen kentän.

Sosiaalinen pääoma tulee varmasti tulevaisuudessa olemaan vieläkin merkittävämpi ja tiedostettu alue yhteiskunnassamme. Se, että yhteiskunnassa on aktiivisia kansalaisia, jotka pitävät maamme pystyssä, elinkelpoisena, oppivana, yhteistyökykyisenä, hyvinvoivana ja yhteisöllisenä on jokaisen asia. Koko kylä kasvattaa – ajatus pitää pystyä ulottamaan vieläkin laajemmalle. Tekstin lainaukset ovat Vantaan NMKY:n isä-lapsi – toiminnan raportista.

Justus Kivimäki (is just trying to empower young people!)

LÄHTEET:

Field, J. 2003. Social Capital. London: Routledge.

Field, J. 2005. Social Capital and Lifelong Learning. Bristol: The Policy press.

Freire, P. 2005. Sorrettujen pedagogiikka; suomentanut Joel Kurtti; toimittanut Tuukka Tomperi; johdanto ja jälkisanat: Tuukka Tomperi & Juha Suoranta. Tampere: Vastapaino.

Giddens, A. 2007. Europe in the global age. Cambridge: Polity.

Hankamäki, J. 2003. Dialoginen filosofia. Helsinki: Yliopistopaino.

Huttunen, Jouko (1990) *Isän merkitys pojan sosiaaliselle sukupuolelle*. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 77. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Hänninen, V., Partanen, J. & Ylijoki, O.-H. (toim.) 2001. Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjiä. Tampere: Vastapaino.

Isaacs, W. 2001. Dialogi ja yhdessä ajattelemisen taito. Helsinki: Kauppakaari

Jarvis, P. 2004. Adult education and lifelong learning: theory and practice. 3rd edition. Lontoo: Routledge

Jarvis, P. 2008. Democracy, lifelong learning and the learning society: active citizenship in the late modern age. London: Taylor & Francis Ltd.

Jarvis, P., Holford, J. & Griffin, C. 2003. The theory and practice of learning. Lontoo: Kogan Page.

Julkunen, R. 2007. Työ – talouden ja minän välissä. Teoksessa Eteläpelto, A., Collin, K. & Saarinen, J. (toim.). Työ, identiteetti ja oppiminen. Porvoo: WSOY

Onnismaa, J. 2007. Ohjaus- ja neuvontatyö: aikaa, huomiota ja kunnioitusta.

Helsinki: Gaudeamus